

Naujausiuose „Šiaurietiškuose atsivėrimuose“ skleidžiasi ryškūs krašto kultūros žiedai

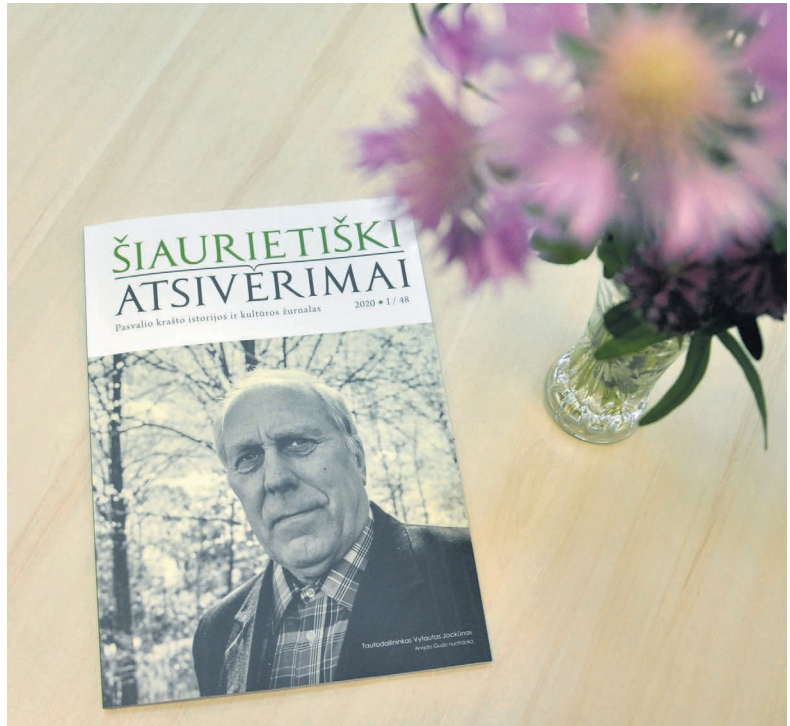
Agnė GRINEVIČIŪTĖ

Liepos pradžia įprastai sutampa su Pasvalio krašto istorijos ir kultūros žurnalo „Šiaurietiški atsivėrimai“ išėjimu „į gyvenimą“. Tad ir šie metai – ne išimtis. Iš spaustuvės į Pasvalį jau atkeliavęs žurnalas kviečia į įvairialypę kelionę po mūsų krašto kultūros lauką, kuriame gausu aktualių temų ir įdomių asmenybių.

Žurnalas pradėdamas dviem interviu su skirtingoms sritims atstovaujančiomis asmenybėmis. Pirmoji – Pumpėnuose gimusi knygotyrininkė, humanitarinių mokslų daktarė, buvusi Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dėstytoja Alma Braziūnienė. Šiuo metu ji prisideda prie Vilniuje kuriamo knygos muziejaus „Bibliopolis“. Interviu A. Braziūnienė dalijasi ryškiausiais vaikystės, darbo universitete prisiminimais, profesinės veiklos subtilybėmis ir ypatybėmis. Kitame interviu pristatomas pasvalietis diplomatas, ambasadorius Gediminas Varvuolis, šiuo metu reziduojantis Japonijoje, kur atstovauja mūsų šaliai ne tik šioje valstybėje, bet taip pat yra akredituotas Filipinams, Indonezijai, Singapūrai, Malaizijai, Australijai, Naujajai Zelandijai. Kokią vietą G. Varvuolio gyvenime užima Pasvalys? Kas svarbu diplomatijos srityje ir kaip kraštietis joje atsidūrė? Nemažą patirtį sukaupęs diplomatas atsako į šiuos ir kitus klausimus.

Specialios rubrikos skirtos šiemet Lietuvos Respublikos Seimo paskelbtiems Vilniaus Gaono ir Lietuvos žydų istorijos, Tautodailės metams, Steigiamojai Seimo 100-mečiui. Gražvydas Balčiūnaitis iš užmaršties prikelia Pasvalio krašto žydų istorijas, prie kurių prisiliesti buvo atvykę po pasaulį pasklidę šių žydų palikuonys. Prisiliesti galima ne tik prie istorijų. Štai pasvalietis Vytautas Jackūnas, į mus žvelgiantis iš žurnalo viršelio, savo dienos neįsivaizduoja be prisilietimo prie... medžio. Talentingo tautodailininko prisilietimai ilgainiui virsta jautriais kūriniais: šventaisiais, angelais... Ir pasklinda po pasaulį. Kad būtų, jog tautos veidą ir jos sielą galima įžiūrėti mažytėje medinėje skulptūrėlėje. Kitokį mūsų tautos paveikslą ir jos demokratijos šventę, pasitelkdamas 1920 metais vykusią rinkimų į Steigiamąjį Seimą kampaniją, „piešia“ Sigitas Kanišauskas.

Išskirtinis dėmesys skiriamas šiemet 45-metį mininčiai Petro Vileišio gimnazijos Dailės galerijai. Išties norisi pasidžiaugti, kad mokykla turi tokį unikumą, kuriam rasti analogų Lietuvoje nelengva. Dar



svarbiau tai, kad gimnazistai nuo pat pirmųjų dienų šioje mokykloje turi sąlytį su menu, kuris itin reikšmingas asmenybės formavimuisi, gali net padėti pasirinkti tolesnį gyvenimo kelią. Tai galėtų paliudyti daugelis šiandien Lietuvoje ir už jos ribų garsių menininkų. Turbūt vienas įspūdingesnių tiek dydžiu, tiek verte šios galerijos darbų – Petro Kalpoko paveikslas „Vakaras“. Tai ir vienas žymesnių šio mūsų dailės klasiko kūrinių. Norintieji iš arčiau susipažinti su šia iš Biržų krašto kilusia asmenybe kaip tik turi unikalią progą – Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune nuo birželio antrosios pusės veikia paroda „Petras Kalpokas (1880–1945) ir aplinka“, kuri aprėpia visus dailininko tapybos žanrus – nuo peizažų iki portretų, atskleidžia asmenybės įvairiapusiškumą. Ekspresyvūs peizažai nukels į tapytojo gyventas vietas nepamirštant ir Lietuvos. Tai antroji P. Kalpoko tapybos paroda, surengta po jo mirties.

Petro Vileišio gimnazija 1939–1947 metais buvo svarbi akademinėje bendruomenėje pripažintam lotynistui, vertėjui, ilgamečiam Vilniaus universiteto dėstytojui Benediktui Kazlauskui. Pasvalio jis nepamiršo – ne kartą iš Vilniaus buvo atvykęs į jubiliejinės mokyklos šventes, klasių susitikimus. Pasvalyje B. Kazlauskas patyrė ir tikrąją, vienintelę gyvenimo meilę – sutiko iš Rinkūnų kaimo kilusią būsimą žmoną Teodorą Arlauskaitę.

Šiame numeryje G. Balčiūnaitis baigia rašinių ciklą apie Pasvalio krašto bažnyčių varpus, istorikė dr. Dovilė Troskovaitė supažindina su

karimų pėdsakais Šiaurės Lietuvoje. Pasirodo, ši bendruomenė gyveno ir Pasvalyje, nors mokesčių dokumentuose dažniausiai figūravo kaip Naujamiesčio bendruomenės dalis.

Algimantas Krinčius rašinyje „Istorinės geografijos pamoka. Pamūšiai“ į žmonių apgyventas vietas šalia Mūšos siūlo pažvelgti ne horizontaliai – žemės paviršiumi, o vertikalčiai – laiko dimensija. Kitose publikacijose istorikas pristato Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomus mūsų krašto dailininko ir visuomenės veikėjo Pranciškaus Žitkevičiaus laiškus, kurie susiję su Paryžiaus paroda ir kraštiečio indėliu į šį lietuvių kultūrai svarbų įvykį.

Trečiojoje savo publikacijoje Petro Vileišio gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė, šios gimnazijos muziejaus vadovė Regina Grubinskienė pristato pasvalietę fotografę, poetę, aktorę Skirmantę Tirilytę, kuri pernai išleido pirmąją poezijos knygą „Netobuli užkeikimai“. Tai tik dalis temų, kurias rasite pirmajame šių metų Pasvalio krašto istorijos ir kultūros žurnalo „Šiaurietiški atsivėrimai“ numeryje. Jį įsigyti galima Pasvalio krašto muziejuje, užsiprenumeruoti, taip pat skaityti Pasvalio Mariaus Katiliškio viešojoje bibliotekoje ir jos padaliniuose.

Žurnalo leidybą remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas, Pasvalio rajono savivaldybė, dr. Pranas Kiznis ir Bronislovas Mačiūnas.

Agnė NAUNIKAITĖS
nuotrauka